

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/1. Rokopise v vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Dtn za inostranstvo 80 Dtn. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak posebe. Polt. šek. rač. 11.197. Telefon 3113

SPOMENICA

Izvršnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja izročena gospodu ministru prosvete.

Gospodu ministru prosvete,
Beograd.

Izvršnemu odboru Jugoslovenskega učiteljskega združenja je čast opozoriti Vas, g. minister, v tej spomenici na pereča vprašanja osnovne šole in njenih delavcev, v nadi, da jim posvetite polno pažnjo in storite vse, da bodo čimprej rešena v duhu želja jugoslovenskega učiteljstva.

Vzdrževanje osnovnih šol.

Vzdrževanje osnovnih šol je v mnogih krajih nezadostno, ali pa tako pomanjkljivo, da ovira pravilno delo v šoli in pozroča učiteljem mnogo težkoč. Vzrok temu je največkrat nezadostna briga občinskih uprav. Radi tega je potrebna skrb s strani upravnih oblasti, da bodo občinske uprave oddale šolam sorazmerno del zbranih dohodkov, kakor je to predpisano v zakonu o narodnih šolah in v zakonu o občinah. V popolnoma siromašnih krajih bi morale vzdrževati šole banovine ali pa država.

Nadzorstvo osnovnih šol.

Vprašanje šolskega nadzorstva še do danes ni rešeno tako, kot zahtevajo interesi države in šole. Pravilno rešitev tega vprašanja so stalno ovirali izvenšolski vplivi. Najboljša rešitev tega vprašanja bi bila, ako bi bili šolski nadzorniki imenovani na podlagi razpisa iz vrst starejših učiteljev osnovnih šol, ki bi jim pa morala biti zajamčena stalnost in odredjena posebna nagrada poleg plače osnovno-šolskega učitelja.

Prenatrpanost šolskih razredov.

Radi stalnega naraščanja osnovno-šolskih otrok je potrebno vedno večje število razredov in večje število učiteljstva. Ta lepi pojav, da ljudstvo vedno raje pošilja svoje otroke v osnovno šolo, kjer dobijo vsaj osnovno izobrazbo, zasluži največje priznanje vseh državnih činiteljev. Zakon o narodnih šolah predpisuje v § 51 minimalno in maksimalno število učencev v vsakem razredu. Ukinitve te zakonite odredbe s projektiranim finančnim zakonom ni v skladu s pedagoškimi in higijenski pogoji pravilnega šolskega napredka. Današnji nezdravi pojavi, ko ima eden učitelj po 100, 150 in celo do 200 učencev, je treba takoj odpraviti, ker so škodljivi zdravju učiteljstva in učencev. Zvišavanje števila učencev po razredih nasprotuje pedagoškimi principom, šolski praksi, higieni in željam roditeljev.

Pravilna rešitev tega vprašanja se nahaja v sedanjem predpisu zakona o narodnih šolah in v vsi razlogi govore za to da: § 51 zakona o narodnih šolah ostane v veljavi; tudi v bodoče naj se otvarjajo novi razredi in nastavlja novi učitelji.

Upraviteljstva osnovnih šol.

V smislu objavljenega predloga finančnega zakona za leto 1933/34 je predvidena ukinitve zadnjega odstavka § 113. zakona o narodnih šolah, po katerem so oproščeni razrednega pouka upravitelji onih osnovnih šol, ki imajo nad 12 razredov. Projektirana ukinitve omenjenega predpisa bi bila kvarna za pravilno delo v šolah z mnogo razredi. Obremenitev upravitelja z razredom s 50 učenci, velikim administrativnim delom, z brigo in materialno odgovornostjo za šolsko premočeno in nepremično premoženje, ki znaša večkrat tudi po nekaj milijonov dinarjev, z nadzorovanjem dela v vseh ostalih razredih in nadomeščanjem bolnih in na dopustu se nahajajočih učiteljev, kakor tudi z vsemi drugimi dolžnostmi v šoli in izven nje — pomeni nazadovanje. Dobri učitelji se bodo branili te dolžnosti, ker bo pač nemogoče, da bi jo mogli pravilno vršiti pod novimi, težkimi pogoji.

To vprašanje bo najpraviše rešeno ako ostane sedanj predpis zakona o narodnih šolah še nadalje v veljavi, ali ako se spremeni največ v toliko, da se poveča število razredov za osvoboditev razrednega pouka za dva do tri razrede; ako bi vsako šolsko poslopje imelo svojega upravitelja za deške in dekliške razrede in ako se upravitelju, ki nima naravnega stanovanja in drv in ni oproščen razrednega pouka odredi posebna nagrada, ki naj jo izplačujejo občine po številu razredov in draginjskemu razredu.

Premeščanje učiteljstva.

Premeščanje učiteljstva med šolskim letom, posebno v zimskem času, povzroča največje nerazpoloženje med učiteljstvom in roditelji. S tem se škoduje v prvi vrsti šoli ter se materialno in zdravstveno upropašča učiteljske družine. Vsako premeščanje, ki ni posledica disciplinskega postopka in obsodbe, ki jo ni narekovala državna potreba in ki ne izvira iz posebne potrebe prosilca, je treba povsem onemogočiti.

Interes države, šole, učiteljstva in njegovega kulturnega dela izven šole zahteva, da

se učiteljska premeščanja vrše samo z razpisom in samo med velikimi počitnicami. Na učiteljske premeščitve ne smejo vplivati neodgovorne osebnosti, posamezna združenja in neosnovane ali anonimne ovadbe.

Pravilnik k zakonu o narodnih šolah.

Mnogi predpisi sedanjega zakona o narodnih šolah se ne tolmačijo in ne izvajajo po vseh šolskih oblasteh enako. Radi tega je nujna potreba, da čim prej izide pravilnik o tolmačenju tega zakona.

Učne knjige.

Z izenačenjem učnih knjig v vsej državi bi se zelo pospešilo delo za duhovno edinstvo našega naroda. Ker čaka tudi to vprašanje rešenja in ker je rešitev tega vprašanja olajšana z dovršitvijo učnega načrta in programa za osnovno šolo v Glavnem prosvetnem svetu, je treba čim prej rešiti vprašanje enotnih učnih knjig bodisi da izda te knjige država ali kombinirano založba države in privatnih založb.

Snov v vsaki učni knjigi, v priporočenih mladinskih knjigah in časopisih mora biti tiskana izmenoma z obema črkopisoma in urejena tako, da bosta oba črkopisa zastopana približno enako, da bi se s tem doseglo edinstvo v pisanju.

Ako ostanejo učne knjige še nadalje v privatnih založbah, naj nastavlja njihovo cenovno ministrstvo prosvete, da bi se preprečil prevelik zaslužek na račun staršev šolskih otrok.

Namestitve učiteljskih abiturientov.

Veliko število abiturientov učiteljske čaka na nastavev. Z ozirom na veliko potrebo otvoritve novih razredov in spopolnjevanja izpraznjenih učiteljskih mest je treba najti proračunsko možnost za namestitve vseh novih učiteljskih kandidatov. Ako je zaradi proračunskih težkoč nemogoče nastavitve vse nove kandidate, tedaj je treba nastavitve najprej one, ki so prej dovršili učiteljske, ki so dosegli boljši uspeh in so siromašni. Novi kandidati bi mogli priti tudi na mesta onih učiteljev, ki so dovršili z zakonom predpisano število službenih let in ki bi se jih moralo avtomatično upokojiti.

Solska poslopja.

Sedanje število šolskih poslopj ni zadostno, da bi sprejelo vse doraščajoče otroke. Zato je treba pospešiti zidanje novih šolskih poslopj posebno v siromašnih krajih z večjo pomočjo banovine in države. Dohodki učnih knjig bi znatno olajšali uspešnejšo rešitev tega vprašanja.

Administrativni postopek pri zidanju nove šole je treba čim bolj poenostaviti, da ne bo zapreka narodni želji in odločitvi, postaviti čim prej šolsko poslopje.

Stanarina poročenih učiteljev.

Pravica na stanarino poročenih učiteljev ne bo pravilno rešena s spremembo § 84. zakona o narodnih šolah kot to predvideva načrt finančnega zakona za leto 1933/34. Pravilno je, da ima poročena učiteljica pravico na stanarino, ako njen soprog nima naravnega stanovanja in kuriva.

Za stalnost učiteljstva!

Učiteljeva stalnost na službenem mestu v zvezi z razpisom, je velike važnosti in koristna za šolo in učiteljevo kulturno delo izven šole. Ministrstvo prosvete bi bilo z uvedbo stalnosti razbremenjeno sedanjega ogromnega dela radi učiteljskih premeštitev in obravnavano pred nezaželenimi vplivi na te premeštitev. jim številnim dolžnostim samo tedaj, ako ve, da mu je z zakonom zagotovljena stalnost v kraju. Večji rezultati njegovega prosvetnega dela se morejo pričakovati samo tedaj, ako delj časa službuje v enem kraju.

Poštninska prostost za šole.

V smislu zakona o narodnih šolah so osnovne šole oproščene poštnine. Po najnovejši uredbi ministrstva prometa je predvidena oprostitve šol samo od pisemske poštnine, a ne tudi za denarne pošiljke in pakete. Potrebno je, da se uredba v tem smislu spopolni.

Nemorale ovadbe proti učiteljstvu.

Čestokrat se dogaja, da so učitelji obtoženi za izmišljene ali brezpomembne pregreške ali pa prihajajo anonimne ovadbe proti njim — in vse to se ostro presoja in so učitelji kaznovani z večjimi kaznimi, nego ostali državni uradniki.

Zelja učiteljstva je, da se anonimne obtožbe kot nedostojne ne jemljejo v obzir; zahteva naj se kavgija, ki naj jo vplača tožilec istočasno, ko vloži tožbo in ki naj mu

Enodušno odobravanje „Spomenice predsednikov dravske sekcije JUU“ s strani učiteljstva.

JUGOSLOVENSKO UČITELJSKO ZDRUŽENJE, SEKCIJA ZA SAVSKO BANOVINO V ZAGREBU izjavlja, da se u potpunosti saglašava u pogledu položaja i potreba našega osnovnoga školstva i učiteljstva, iznesenih u »Spomenici« zborna predsednika svih srejskih društava sekcije Jugoslovenskoga učiteljskoga udruženja za Dravsku banovinu u Mariboru od 6. novembra ove godine, ujedno s molbom, da bi Izvršni odbor u duhu te spomenice poradio kod gospodina Ministra prosvete i ostalih nadležnih faktora.

SRESKO DRUŠTVO JUU LJUBLJANA OKOLICA VZHODNI DEL izjavlja, da je na učiteljskem zborovanju dne 7. dec. 1932. v osnovni šoli v Mostah soglasno izglasovalo sledečo resolucijo: »Naše društvo toplo pozdravlja »Spomenico«, sprejeto na predsedniškem zborovanju v Mariboru dne 6. novembra 1932., ter se ji v vsem obsegu pridružuje.«

UČITELJSTVO JUU SRESKEGA DRUŠTVA V ŽUŽEMBERKU, zbrano na svojem rednem zborovanju 10. dec. 1932., odobruje spomenico predsedstvenega zbora JUU sekcije za dravsko banovino v vseh točkah ter izreka svojo popolno solidarnost. Smatramo, da je učiteljski stan v današnjih časih eden izmed prvih in glavnih stebrov prave nacionalne in državljanske vzgoje, katero more vršiti edino le, če bo užival vsestransko široko moralno in gmočno oporo pri merodajnih činiteljih. Ker je mo-

goče pričakovati pravih uspehov našega dela v šoli in izven nje le, če je učitelj(ica) dalje časa v istem službenem kraju, je učiteljska stalnost za miren in normalen razvoj dela prvi pogoj. Premeštitev naj se vršijo le na podlagi službeno ocenjene delavnosti poedinih učnih oseb, informacije s strani lajkov naj se pa pri tem principielno zavračajo.

JUU SRESKO DRUŠTVO ZA SREZ ZA ČRNOMELJ-METLIKA, zbrano na svojem zborovanju 10. dec. v Črnomlju, je po situacijskem poročilu predsednika tov. Matka Ljubiča razpravljalo o spomenici in se enoglasno pridružuje nastopu predstavnštva naše sekcije ter jo poziva, da vztraja na svoji začetni poti, za pravice članstva, podvig školstva in prosvete med narodom.

JUU SRESKO DRUŠTVO LOGATEC je poslalo sledečo resolucijo: Učiteljstvo, zbrano na zborovanju 10. decembra t. l. odobrava odločen nastop sekcije JUU v Ljubljani za interese učiteljskega stanu in školstva ter poziva sekcijo, da vodi odločen boj proti vsaki korupciji v smeri, da bodi vodilna nit v vsem javnem in upravnem življenju — poštenost in temelj — zakon. Članstvo izjavlja, da stoji kot en moč za svojim vodstvom.

JUU — DRUŠTVO ZA SREZ KAMNIK je na svojem zborovanju dne 7. t. m. razpravljalo o »Spomenici«, sprejeti na predsedniškem zborovanju v Mariboru, jo vsestransko odobravalo in soglasno sprejelo.

propade, ako preiskava ugotovi, da je obtožba neosnovana.

Potni računi ob premeščanju.

Učitelji premeščeni po službeni potrebi, dobivajo povrnitev potnih stroškov šele po otvoritvi kredita v novem kraju. Ker se za deva z otvoritvijo kredita večkrat zelo zavleče in ker žive učitelji v slabih materialnih razmerah je potrebno, da se učiteljem izplača pred selitvijo akontacija na potne stroške in naj se jih ne razrešava od dolžnosti v službenem kraju, dokler jim ni bila izplačana akontacija.

Napredovanje v V. grupo.

Napredovanje učiteljstva v V. grupo je preveč otežkočeno zaradi nepravilnega predpisa § 258. uradniškega zakona. Da bi moglo učiteljstvo napredovati v V. grupo pod praviimi pogoji, je potrebno spremeniti ta predpis v uradniškem zakonu tako, da morejo napredovati učitelji v V. grupo po dovršenih 20 službenih letih ako imajo ¼ odličnih ocen in niso bili nikoli slabo ocenjeni.

Služba učiteljev v vojski.

Učitelji, ki so morali radi odsluženja vojašine dati ostavko na učiteljsko službo in so radi vojne ovirani, da bi se ponovno vrnili v službo ter učitelji, ki zaradi vojne niso mogli biti nastavljeni a so bili vojni obvezanci med vojno leta 1914. do 1918., so zaostali v napredovanju po grupah v razmerju s svojimi šolskimi tovariši, ki niso bili vojni obvezanci. Na ta način, namesto da bi bili nagajeni za svoje sodelovanje v vojni, so občutno kaznovani. Da bi se ta nepravilnost vsaj sedaj popravila, ko smo že v 14 letu po končani vojni, je potrebno da se vnese v finančni zakon odredba, ki bo popravila to pogrško, učiteljem bojevnikom, katerih število ni veliko.

Stanarine in nagrade za analfabete.

Učiteljstvu drinske in vrbaske banovine je bila nepravilno odtegnjena občinska stanarina od draginjskih doklad v nasprotju s finančnim zakonom za leto 1931/32 tudi po 1. aprilu 1932. in jim dosedaj še ni vrnjena odtegnjena vsota. Ravno tako niso vrnjene nepravilno odtegnjene stanarine učiteljem pripravnikom pred 1. aprilom leta 1932. Mnogemu učiteljstvu, ki mu je državna blagajna odtegnila občinsko stanarino pred 1. aprilom 1932., občine niso niti do sedaj izplačale stanarine ter so jim bili tako dohodki nepravilno zmanjšani.

Potrebno je, da se izda naredba, da se nepravilno, odtegnjena stanarina vrne onemu učiteljstvu, ki je ni dobilo od občin.

Nagrada učiteljem, ki poučujejo v analfabetskih tečajih, se ne izplačuje redno. Potrebno je, da se krediti za izplačilo teh honorarjev pravočasno otvorijo in se nagrada izplača takoj po dovršenem tečaju.

Učitelji obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šol.

Ministrstvo trgovine in industrije ne nastavlja prvenstveno učiteljstva osnovnih šol za honorarne učitelje v obrtno trgovskih nadaljevalnih šolah, za katero delo so učitelji kvalificirani, ker je ta šola le poseben tip višje narodne šole. Nadalje ne bi bilo potrebno, da so nameščeni v teh šolah kot honorarni učitelji penzionisti, ako so v kraju aktivni učitelji, ki niso zaposleni v teh šolah.

Zelja učiteljstva je, da ministrstvo dostavi ministrstvu trgovine in industrije to prošnjo učiteljev osnovnih šol in izposluje, da se za upravitelje obrtno trgovskih nadaljevalnih šol nastavlja upravitelji onih šol, v katerih se vrši pouk, ker so oni materialno odgovorni za šolsko imovino.

Namestitve v mestih s srednjo šolo.

Radi ukinitve razpisa službenih mest so mnogi učitelji brez rodbinske potrebe in brez zakonskih predpisov dobili, službena mesta v večjih mestih. S tem je ustvarjeno nepravilno stanje, ki zahteva takojšnjo revizijo, da bude nameščeno v mestih s srednjimi in višjimi šolami prvenstveno učiteljstvo z rodbinskimi potrebami, potem z več službenimi leti in boljšo oceno, in šele potem oni, ki nimajo rodbinskih potreb za taka mesta.

Poštninska prostost za JUU.

Do zadnje uredbe ministrstva za promet o plačanju poštnine, Jugoslovensko učiteljsko združenje ni plačevalo poštnine. Ker nima to združenje samo stanovski, marveč širši prosvetno nacionalni značaj, je povsem pravično, da bi bilo združenje oproščeno plačevanja poštnine, o čemer je zaproseno ministrstvo prosvete s posebnim dopisom.

Učiteljski domovi v Zagrebu.

Vprašanje lastnine učiteljskih domov v Zagrebu še vedno ni rešeno. Celokupno učiteljstvo savske banovine prosi, da služijo ti domovi za šolanje učiteljskih otrok pod upravo posebnega gospodarskega odbora, ki bi ga izvolila banovinska učiteljska skupščina za 3 leta. Nepravilno bi bilo, ako bi se ti domovi, ki so pridobili mnogih učiteljskih generacij vseh treh plemen, oddali v lastništvo Jugoslovenski akademiji znanosti in umetnosti v Zagrebu, kakor je to odločilo nekaj učiteljev likvidacijske skupščine bivšega Saveza hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu, ki so v trenutku sklepa predstavljali le neznaten procent učiteljstva savske banovine.

Izvršni odbor JUU:

Predsednik: Podpredsednik: Tajnik:
D. T. Rašić. Z. Savić. B. Radojević.

Člani: V. Petković, S. Avramović, P. Simićeva, B. Lukićeva, R. Stefanović, S. Popović, M. Majstorović, T. Jeftić.